

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שופטים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שופטים

- הולך בתום ילך בטח - עיקר האמונה והבטחון כשהם בתכלית התמימות.....ב
- רך הלבב - להיות 'רך לבב' ולא לנהוג בתקיפות.....ד
- שופטים ושוטרים תתן לך - הזמן גרמא להרבות ביראת שמים.....ז
- קול דודי דופק - ימי אהבה וריעות, רחמים ורצון.....י
- ובשופר גדול יתקע - תקיעת שופר בחודש אלול.....יב
- ישוב אל ה' וירחמנו - עבודת התשובה בימים אלו.....יג
- כי ה' אלוקיך עמך - לכן אין מקום לייאוש.....טז

פרשת שופטים

הולך בתום ילך בטח - עיקר האמונה והבטחון כשהם בתכלית התמימות
 אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל
 בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו. פסוק זה הוא
 יסוד ו'אבן שתיה' שיעמוד האדם על דרך אחת - והיא,
 אמונה פשוטה בלא שום חקירות ודרישות, וכן אמרו
 בפרשתן (יה יג), 'תמים תהיה עם ה' אלוך', וברש"י
 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור'

א. כתב 'בעל הטורים', וז"ל, תי"ו גדולה (האות ת' בתיבת 'תמים' היא תי"ו רבתי) - שאם תלך בתמימות כאילו קיימת (את התורה) מאל"ף עד תי"ו. כי זה יסוד כל התורה כולה להלך בתמימות מתוך אמונה שלימה בבורא ית"ש. ואילו הרה"ק מקאצק זי"ע (שש"ק בפרשתו) אמר כי בא לרמז, שיש בתוכה מקום לכל הרוצה להיכנס בכלל התמימים ובצל כנפיה יחסיון (לבד מבעל גאוה - שמחזיק עצמו 'גדול' יותר מהתי"ו), ולא די בהבטה בעלמא אלא יכנס בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו תחת צילא דמהימנותא, להאמין בכל המתרחש עמו שהוא בהשגחה פרטית מעם הבורא יתברך שמו. ב. כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם, שער שמירת השבת פ"ג בהגה"ה) וז"ל, 'וכיון שדעת האדם מעוטה כל כך, אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות ולהאמין שכל מה שהוא עושה, הוא הכל לטובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בוודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים גופא שהיא הכל רב טוב וחסד, כמו שמובא בגמרא (ברכות ס:) במעשה דרבי עקיבא, עכ"ל.

מעשה היה בירושלים בימי קדם, בשני אברכים שהיו לומדים ב'כולל ליוצאי גאליציא', והיה אחד מהם רודף את חבירו עד חרמה... בכל עת מצוא היה מתנכל אליו בכל מיני 'חכמות' והצקות, בצר לו היה ה'נרדף' נכנס לשפוך את צערו בפני הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב זי"ע, בכל עת היה הרבי מנחמו וחוזר בפניו על דברי חז"ל (גיטין לו:): 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' - יבוא יום ותראה כי השתיקה הביאה לך רווחים גדולים ועצומים, שתוק נא וירווח לך בבוא העת. דברים אלו היו משקיטים במעט את סערת רוחו, עד ששב ה'רודף' למלא סאתו במנת בושות בזיונות ורדיפות, אז היה ה'נרדף' ממחר שוב אל הרה"ק, והרבי הזכיר לו כבראשונה 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין...' וחוזר חלילה.

עברו הימים ובנו של הנרדף הגיע לפרקו והתחילו ה'שדכנים' לדבר בו נכבדות, אלא שבכל פעם שנתקרבו הדברים לידי גמר ב'שבירת צלחת', נשמע סירוב מהצד השני, וכל זה נזקף לזכותו של ה'רודף' שהיה 'עובד' יומם ולילה להודיע לכל על 'חסרונותיו' של המדובר ושל משפחתו... פקעה סבלנותו של ה'נרדף' ומיהר אל הרבי בזעקת 'הצילני נא...' אך הרבי בשלו - אמרו חז"ל 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

וכן היה גם כאשר הגיעה גם בתו לפרקה בתוך כך, והוכרח הרודף להוסיף כמה 'שעות' לעבודת הקודש שבחר בה... כי מעתה עליו לדבר סרה לא רק על בנו אלא אף על בתו של צדיק נעזב זה. ביום מן השמים נפתחו שערי שמים, ונגמרו ב' השידוכים בכי טוב - בשידוך אשר היה נהוג לפעמים בעיה"ק ירושלים ושמו נקרא 'א ביט' (מלשון 'חליפין'... שב' משפחות משתדכים פעמיים כאחד, זה נותן בן ובת וזה נותן בת ובן), והיו עיני ה'רודף' ראות וכלות ואין לאל ידו להושיע.

משהתקרבו מועד ב' החתונות, וירא הנרדף כי אין הפרוטה מצויה לצרכיו היום יומיים, עאכו"כ לצרכי נישואים כפולים. בלית ברירה שם פעמיו לעיר הבירה וויען (ווינא), לפקוד את ביתו של 'משה הגביר' אשר היה ידוע כאיש חסד נדיב לב, אולי יחוס עם עני ואביון... מיד בהגיעו לווען מיהר לבית הגביר, שם נודע לו שאינו 'בן יחיד', וקבעו לו שביום פלוני 'יזכה' להיכנס לחלות את פני הגביר...

בלית ברירה שכר הלה חדר בבית המלון באותה עיר עד הגיע זמנו להתקבל אצל העשיר. בהגיע זמנו אסף את מטלטליו בדרכו לעזוב את המלון, כי מה לו לחפש ברחובות וויען אחר שכבר יתקבל אצל 'משה הגביר'. כאן נתהפך

באר הפרשה - פרשת שופטים

ג

מזלו לטובה וברכה, כי בדרכו נכנס ל'בית הכסא' מצא שם 'אוצר' - ארנק מלא וגדוש במטבעות לרוב, מיד חישב בדעתו כי מצד הדין הרי מותר לו לקחת המעות שהרי רוב הנמצאים שם הינם גויים ו'אבידת עכו"ם מותר' (ח"מ רסו א) לאידיך אוי לו ואוי לנפשו אם ייתפס בכך, על כן נטל את המטבעות ועירבם יחד עם הפרוטות המועטות שהיו ברשותו עד עתה, ואת הארנק של ה'גוי' זרק לתוככי ביה"כ, ומיהר להימלט על נפשו פן יתעורר 'בעל האבדה' לחזר אחר אבדתו... אך את אשר יגור בא לו - כי ברצותו לצאת מבית המלון כבר היה הבית מוקף בשוטרים רבים שבאו לחפש אחר ה'גנב' שגנב את הארנק משר גדול ששהה שם ביום הקודם, 'פקודה' ניתנה מראש השוטרים שעל כל הנמצאים להישאר איש איש בחדרו, והשוטרים יחפשו בכל החדרים עד שימצאו את הגנב, בלית ברירה חזר היהודי לחדרו כשהוא חרד לקראת הבאות...

כאשר הגיעו השוטרים אל חדרו של היהודי פשפשו ומצאו בכליו סכום אדיר הדומה כמעט לסכום האבידה (כי לא היה הסכום מדוייק לסכום האבידה, שהרי כמה פרוטות הוסיף משלו, וגם את ה'ארנק' לא מצאו), מיד חשדו בו שהוא הוא ה'גנב' (באותה העת היה דבר זה כרוך אף בסכנת מוות מצד המלכות) דאל"כ מניין לעני כמותו סכום גדול כל כך, אולם כאשר שמע היהודי את דבריהם נענה ואמר בבירור, איני יודע מדוע נטפלתם אלי - הרי אנכי מנהל עסקים גדולים בכולל גאליציא בארץ ישראל, ואלפי אלפים דינרי זהב וכסף עוברים תחת ידי בעסקאות שונות, ואין 'סכום כזה' בגדר 'חידוש' אצלי כלל. השוטרים שעמדו מסביבו לא ידעו מה לעשות בדינו, שכן לא ידעו מה הוא סח - מהו 'כולל' ומהו 'גאליציא'... ואלו עסקים נערכים שם... מכיוון שכן החזיקו אותו במעצר, ולבינתיים שלחו על ידי ה'קאנסול' שלהם בארץ ישראל שיברר ב'כולל גאליציא' אודות זה האיש ומה מעשיו. בהגיע ה'שליח' אל הכולל אינה ה' ופגש במיודענו ה'רודף', וישאלהו האיש 'התכיר את פלוני ומה מעשיו'... שאלו הרודף, מי שלחך הנה, ויען השליח 'מעיר הבירה ויען נשלחתי לברר אודותיו', הבין הרודף שמן הנראה מפרסם הלה את עצמו בפני הגבירים הנדיבים כעני מרוד וחסר כל, והם שלחו לברר אם דבריו כנים ומצבו גרוע כל כך או שמא רמאי הוא. החליט הרודף לגמור אתו את החשבון והחל לדבר גדולות ונפלאות - תדע לך, שיהודי זה מהסוחרים הכי גדולים כאן בכולל, משופע הוא במעות ועשירות לרוב... כשמוע ה'שליח' את דבריו שלח את ה'ידיעות' לווען, שם שחררו את היהודי עם האוצר הגדול בידו, ו'ליהודים הייתה אורה'.

משחזר ה'רודף' לביתו שבעיה"ק ירושלים מיהר לעלות להיכל הכולל, וערך שם מסיבת 'לחיים' בנדיבות והרחבה, שם נשא את דברו וגולל את כל חסדי המקום עמו... והפטיר, יודע הנני בבירור שאחד מבני הכולל כאן הצילני ממוות לחיים, ואף העלה אותי מבירא עמיקתא לאיגרא רמא בעשירות מופלגת, מודה אני לו בכל לבי... ועד היום הזה מפורסמים צאצאיו כ'בעלי פרנסה'.

ומלבד שמכאן נראה על גודל שכרו של זה השומע חרפתו ואינו משיב, אך בעיקר מה שלמדנו מכאן הוא גילוי הטובה שנצמחה לו מהרעה דייקא, שרק על ידי אותו 'רודף' זכה שנתקיים בו 'מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, להושיבי עם נדיבים'...

ג. וכלל הדברים הוא כמו שכתב רבינו ה'אבן עזרא' על הפסוק (לעיל יג ה) 'אחרי ה' אלוקיכם תלכו ואותו תיראו' - 'מלשאול למה זה', והרי זה מועט המחזיק את המרובה...

הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (מקץ אות טו) מביא מעשה נורא, שפעם נענה 'בעל יסורים' גדול רח"ל לפני הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע, שהוא חושש שברכתו 'שעשה לי כל צרכי' אינה אלא ברכה לבטלה, שהרי אין לו כלום, וכפי הנראה 'לא עשה לי כל צרכי'... נענה לו הרה"ק ואמר, ה'צורך' שלך הוא לקבל באהבה את כל הנהגת הבורא ית' עמך, ואכן עשה לך כל צרכיך, שהזמין לך כל העובר עליך בכדי שתגיע לתכליתך לקבל הנהגתו באהבה ובאמונה... וכתב ה'שפתי צדיק' שהן הן דברי רש"י 'מה שבא עליך קבל בתמימות', כלומר לקבל הנהגת הבורא ית' באהבה ובאמונה תמימה.

הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים) מפרש בלשון הכתוב שבתחילת הפרשה 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלוקיך נותן לך לשבטיך', שהנה מצינו בחז"ל (שוח"ט פכ"ג) שפירשו מה שנאמר (תהילים כג ד) 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני' - 'שבטך אלו הייסורין', ולפי"ז יש לפרש גם בפסוק זה 'ש'שבטיך' אלו הייסורים אשר הקב"ה נותן 'בכל שעריך', ובאמת ה' אלוקיך 'נותן' לך - שאותם ייסורים הם מתנה מאתו ית' וממידת רחמיו, בכדי לעורר את האדם לשוב אליו ית'.

פעם נכנס יהודי בעל צרות ויסורים אל הרה"ק מטאהש זי"ע, ובכה לפני הרבי על הררי צרות ויסורים שתכפוהו אחד אחר השני, באותה שעה עמד על השולחן אשר לפני הרבי כוס זכוכית גדולה עד מאד מלאה במשקה תה

באר הפרשה - פרשת שופטים

חז"ל (מכות כד.) 'בא חבקוק והעמידן על אחת שנא' (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה, ולכן כפל רש"י הקדוש תיבת 'תמימות' - כי זה כל האדם'.

כתב 'רבינו בחיי' (ד"ה כי תועבת) בביאורו של פסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', שבא לומר לאדם כשתהיה תמים, אזי תהיה עם ה' אלוקיך, כדוגמת הנאמר במשה רבינו ויהי שם עם ה' (שמות לד כח). וכאשר יזכה להיות עם ה' אזי יאיר עליו אור העליון כמו שנאמר (דניאל ב כב) 'ונהורא עימיה שרא'. ולמדך הכתוב הזה על מעלת מידת התמימות ועל גודל שכרה. וכן אמר דוד המלך (תהלים מא יג) ואני בתומי - ע"י שאתהלך בתמימות, תמכת בי ותציבני לפניך לעולם - שעל ידי

התמימות עומד האדם כביכול לפניו קוב"ה לעולם. וכן פירש גם רבינו 'הרוקח', והוסיף דבר נורא, כי מהאי טעמא אמרו חז"ל (בר"ר סח יב) שדמותו של יעקב אבינו חקוקה בבסא הכבוד, כי הוא היה 'איש תם', על כן זכה להיות 'עם ה' אלוקיך', ורמז לדבר ממה שמצינו בנבואתו של יחזקאל ב'מעשה מרכבה' דכתיב (א י) 'ודמות פניהם פני אדם, ס"ת תמים.

ךך הלכב - להיות 'רך לבב' ולא לנהוג בתקיפות

בפרשתן (טו כא), 'לא תמע לך אשרה כל עין אצל מזבח ה' אלוקיך אשר תעשה לך', וביאר

חם ורותח, משהתגבר בכיו של החסיד אמר לו הרבי קרב אלי, ושוב אמר לו קרב יותר יותר, ועל כל צרה וצרה שמנה החסיד שפך הרבי מעט מהתה הרותח עליו ועל בגדיו, ונרטבו בגדיו, כמוכן שהחסיד לא פצה פיו בתרעומת או בפליאה לפני הרבי מדוע הוא מתיז עליו אחת למעלה ושבע למטה, מתוך ידיעה שהרבי מכוון בכל מעשיו ובכל תנועותיו יחודים ובוודאי יש לו בזה ענינים נשגבים.

משגמר החסיד להתאונן ולבכות שאלו הרבי וכי לא כאב לך התזת המשקה הרותח עד מאד, ענה החסיד, אכן כן, א"כ מדוע שתקת בהשקט ובטח, ומדוע לא הראית כל פליאה או תמיהה על שפיכת התה עליך, גמגם החסיד, אך הרבי דחק בו, נו, אמור נא מדוע שתקת, ענה החסיד כי יודע אני אל נכון שכוונת נשגבות יש לרבי בכל דרכיו ומעשיו, ומובטח הייתי שהרבי ממתיק בזה מעלי את כל הדינים, ומבטל ממני כל יסורים, אמר לו הרבי בהערה והארה, מאחר שאני נקרא טאהשער רבי הנך חושב שאני יכול להמתיק דינים... לכן שתקת, לא צעקת, ונשאת בשלוות הנפש, אם כן, ק"ו בן בנו של ק"ו שהקב"ה שהוא אדון כל, והוא באמת ממתיק דינים ומיטיב לכל, מדוע הנך צועק ומתלונן, תנוח דעתך ותשלולו נפשך ותאמין בו שהכל לטובתך השלימה.

ד. ובכלל התמימות להלך אחר רצון הבורא בתום ובבטח מבלי לחשוב חשבונות רבים - מה וכיצד יעלה בגורלי אם אעשה כך וכך - כפי רצון הבורא מעמו, ואף אם לא יגלה לבסוף כי היה ריווח בדבר יאמין כי כן הוא. ידוע דבר המעשה שסיפר הרה"ק מרוז'ין זי"ע על 'איש חסיד' מורם מעם שלפרנסתו עסק במסחר אבל כלל גדול היה לו שלא לעסוק במסחר קודם התפילה - על אף שפעמים ארכו לו התפילה והכנותיה זמן רב. פעם אחת 'נתקע' הסוחר עם כמות גדולה של סחורה (פרוזה למעילים) שלא הצליח למוכרה עד שעזרו הקב"ה ובא שליחו של השר לקנות ממנו את כל הסחורה עבור חיל השר... אלא שהסוחר עמד אז בהכנותיו לפני התפילה, ומכיוון שהבין שהגוי לא ישיג ולא יבין את תירוצו שהוא עדיין לפני התפילה, על כן החליט להעלות את מחיר הסחורה פי כמה וכמה - וכך קיווה שהגוי יעזבהו לנפשו אך ללא הועיל, ושוב העלה ושוב לא הועיל... עד שאמר לו הגוי הנני רואה שאינך רוצה למכור ועזבו לאנחות... וסיים הרה"ק מרוז'ין, וודאי שותקים אתם כי חשקה נפשכם לשמוע מה עלה בסופו, מה רווח היה לו מתוך מסירות נפשו, האמת אגיד, כי זהו עיקר המעשה - מסירות נפשו, ואם ליהודי לא היה כל עסק ורצון לדעת מה יעלה בסופו, מדוע אתם מבקשים לדעת מה עלה בסופו, תמימותו של אותו יהודי היא תמימות הנרצית מכל בר ישראל מבלי רצון לדעת מה ירוויח ומה יהא בסופו.

ה. אומרים משם הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע 'מי שמקבל את הקב"ה כמו שהוא, אף הקב"ה מקבל אותו כפי שהוא', כלומר, מי שאינו מהרהר על בוראו מדוע עשה עמו כך וכך, אף הקב"ה אינו מדקדק במעשיו יותר מדי ומשפיע עליו שפע ברכה והצלחה לאורך ימים ושנים.

ו. כה הביא בספר 'שיח זקנים' (ח"א ע"א ע) בשם הרה"ק מסקווירא זי"ע שתמיד דרכו של רש"י לקצר וכאן האריך - לרמז ולהדגיש ביותר על מעלת התמימות, וללמד לאדם כי כל ימיו עליו לחזור ולשנן 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' עד שיכנסו הדברים היטב לעומק לבבו.

הן כלפי שמיא, שאל יחויק בעצמו כי צדיק וישר הוא, אלא תמיד יהא ליבו נשבר בקרבו, כי 'זבחי אלוקים רוח נשברה' (תהילים נא יט) - שרק אם רוחו נשברה אז הוא קרוב אל השי"ת בבחי' 'זבחי אלוקים'. וכמו כן הדברים אמורים גם כלפי הנהגתו בין הבריות, ש'לעולם יהא רך כקנה ואל יהיה קשה כארו' (תענית כ.), ולא יהלך בתקיפות" אלא יהא סבלן" ונוח לבריות'.

בספר 'אזור אליהו' (להגה"צ רבי אליהו לערמן זצ"ל אבר"ק וויסקיט, מתלמידי הרה"ק מקאצק זי"ע), כי הנה 'אשרה' מורה על תקיפות וחזק [וכמו שנאמר (ישעיה א יז) 'אשרו חמוץ'], ובא הכתוב להורות שלא תטע בקרבך מידת התקיפות והחזק, רק אצל מזבח ה' אלוקיך - דהיינו כנגד המלעיגים עליו בעבודת השי"ת (עי' טושו"ע או"ח סי' א ס"א), אך חוץ מעניין זה לא ינהג בתוקף ובחזקה כלל. והדברים אמורים

ז. ידוע דבר המעשה, שפעם אחת כששבת הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע אצל הרה"ק ה'חזקה מלובלין זי"ע אמר לו ה'חזקה' גש נא בסמוך לפיעטליק (תנור החימום שעמד ב'מערב' ביהמ"ד, ולאחוריו ישבו 'פשוטי העם'), ואכן ה'שר שלום' ניגש לשם ושמע את ה'פשוטים' מדברים בינם לבין עצמם, מה הועלנו בכל 'נסיעתנו' אל הרבי, לא עשינו מאומה רק קצת תהלים אמרנו... אמר להם השר שלום, אספר לכם מה שאירע בשמים, המלאך מיכאל הביא 'מעש"ט וצדקה' של בני ישראל, והלך השטן והביא לעומתו מעש"ט וצדקה של אומות העולם, מיד הלך מלאך מיכאל והביא לבבות נשברות של ישראל ואת זה לא מצא השטן אצל האומה"ע. וכה אמר להם השר שלום מכאן תדעו עד כמה יקר וחביב מאוד אצל הקב"ה התהלים שאתם אומרים בלב נשבר.

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויטעפסק זי"ע נסע בשליחות רבו הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע לעיר 'רייסין', מששב, שאלו רבו, מה פעלת שם, אמר לו המגיד מצאתי שמה אברכים בעלי לבבות שלימים וקאפטענעס קרועים, והפכתים לקאפטענעס שלמים ולבבות נשברים.

פעם שאל אחד מחסידי הרה"ק מטשארטקוב זי"ע את רבו, היות שיש בעירו כמה וכמה בתי כנסיות וברצוני לדעת באיזה מהם אקבע מקום לתפילתי, ענהו הרה"ק, באותו ביהכנ"ס שלכה"פ אחד מה'מתפללים' לבו 'לב נשבר', כי התפילה בין הציבור שיש בתוכם לב נשבר עולה עד לכסא הכבוד ללא שום מניעות. והביא סעד לדבריו מהאמור בפרשתו בעניין 'מלחמת מצוה', שהיה הכהן מכריז ואומר (כ ה) 'מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו ולא ימס לב אחיו כלבבו', ואם ביוצאי מלחמה מצינו שהירא ורך הלבב ממיס את לבב אחיו, מכל שכן שבעת התפילה ממיס 'רך הלבב' את לבב המתפללים עמו, וממילא תפילתם נשמעת ביותר.

ח. כיוצא בדבר פירש הרה"ק ה'מי השילוח' מאיז'ביצא זי"ע בלשון הכתוב בפרשתו (טז כ-כב) 'צדק צדק תרדוף וגו', ולא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלוקיך', כי 'מצבה' מרמז על מידת העקשנות [שהאדם משים עצמו כ'מצבה' שאי אפשר להזיזה ממקומה...], ובא הכתוב לרמוז 'שלא יהיה האדם בעקשות נגד חבריו, שלא יאמר לו שיקבל דעתו אף שידמה לו שהצדק עמו'.

אומרים משם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע לבאר מהותה של מידת 'נצח שבנצח', שעניינה לנצח את הנצחון, כלומר שינצח ויכבוש בעצמו את התאוה לנצח את רעהו אלא יסכים להיות ה'מנוצח'...

וכך היה מרגלא בפומיה דהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע 'א איד טאר נישט אויספירן' (אסור ליהודי לחשוב שהכל צריך להתנהל כפי רצונו ומחשבתו) - אף כשהוא צודק בטענותיו יותר משלו ויהא נח לשמים ונח לבריות. וכבר העיד רבינו הרמב"ם זי"ע על עצמו (בתשובותיו, אגרת לרבי יוסף בן יהודה בד"ה ואני מאמת) ואני לא אנצח לעצמי. כי כבוד נפשי ומעלת מידותי אצלי יותר כבוד משאנצח הכסילים בלשוני ובדיבורי. והיינו כי אין כבודו של אדם נמדד בנצחונו על חברו, ואדרבה הוותרנות היא היא כבודו.

מעשה באברך מחסידיו של הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהגיע לשהות בצל רבו ביום הקדוש, מיד כשפנה יום קיבל האברך טעלעגראם (מברק) שעליו לשוב תכף לביתו, האברך לא ידע כדת מה לעשות בזו השעה, כי לצאת לדרכו מבלי לקבל ברכת הדרך מהרבי לא יתכן כלל, לאידך הרי היה המנהג בבעלזא עוד מימות הרה"ק מהרי"ד זי"ע שאין נותנים שלום עד לאחר ההבדלה. האברך פנה אל בנו של המהר"א - הרה"ק רבי משה זי"ע הי"ד, ושטח בפניו את ספיקותיו, הראה לו ר' משה את המקום אשר הרבי עתיד לעבור שם, ואמר לו כשיעבור הרבי כאן, גש נא אליו, ותשאל אותו מה לעשות במצב כזה, וכן עשה. שמע הרבי את דבריו, והחל אומר לו, אכן, לא אוכל לתת לך ברכת פרידה שהרי אבי הקדוש נהג שלא לתת שלום קודם 'המבדיל טיש' (עריכת השולחן במוצאי יוה"כ), אבל הרי 'א איד טאר דאך נישט אויספירן' (אסור ליהודי שתהא מילתו אחרונה קובעת) ועלי לתת לך שלום. כך דן עם עצמו כמה

באר הפרשה - פרשת שופטים

הכי רוצה להינקם ממנו, ואם היה חושב בדעתו שיש דין ויש דין ואין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן נגזר עליו מלמעלה לא היה לו להנקם ממי שעשה לו אותו החירות, יען הכל היה ברצון הא-ל וזה לא היה אלא שליח המקום, שבכל הקדוש ברוך הוא עושה שליחותו, וכמו שמצינו בדוד שאמר 'ה' אמר לו קלל' (שמואל ב' מז י) וכו', נמצא שלפי דעתו עזב ה' את הארץ בדעת השופטים הראשונים ונקרא כופר בעיקר ממש, וזהו כל הכועס אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו, ולהיפך מי שמוחל. עכ"ל.

ואף אם פגעו בו יהא מ'הנעלבים ואינם עולבים' על ידי שישים אל לבו שכך נגזר עליו מן השמים, ואותו 'פוגע' לא היה יכול לצערו אם לא היה בן רצון הבורא ית"ש. וכמו שכתב בספה"ק 'זרע שמשון' (קרח אות ה) לבאר הא דאיתא בגמ' (נדרים כב:) 'אמר רבה בר רב הונא כל הכועס אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו, שנאמר (תהלים י ד) רשע כגובה אפו בל ידרוש אין אלוקים כל מזימותיו, וז"ל, שמי שמחזיק במחלוקת ורוצה להינקם ממי שביזה אותו או חרפו, על כרחך צריך לומר שמפני שבזיון זה בא אליו שלא כדרך משום

פעמים... עד שהכריע - 'א איד טאר נישט אויספירן', והושיט לו את ידיו בברכת צאתכם לשלום. לדין ייאמר ללמוד מצדיק זה להיות נכנע איש לרעהו, לחיות בשלום ושלוה על מי מנוחות.

מסופר על הרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע שפעם ערכו לכבודו שבת התוועדות בעיר וויליאמסבורג, העסקנים השקיעו בשבת זו דמים תרתי משמע, ואכן, אלפי חסידים באו לשבות בצילו הקדוש והטהור של הרבי, ולהשתתף עמו בתפילות השב"ק ועריכת השולחנות, אך לבסוף לא יצא הרבי אל עריכת השולחן, ונתברר שסיבת הדבר היה מכיוון שהרבנית ביקשה מעמו שיסעד סעודת השבת בחיק המשפחה, במוצאי מנוחה שאלו בכאב מקורבו הרה"ח רבי יוסל אשכנזי ז"ל, האם תדיר צריך לילך אחר החלטותיה של הרבנית - כאומר, הרי כל כך השקיעו כאן בשבת זו ולבסוף לא יצא הרבי... ויען הרבי ויאמר, יש לי בקבלה מאבותי, שבשלום בית, המוותר הוא המנצח...

פעם הורה הרופא להרה"ק מסאטמאר זי"ע (ואותו היום ערש"ק היה) כי לרגל חולשת הרבי עליו להמנע מעריכת שולחנו בליל שב"ק, ואף הרבנית שחששה לשלומה הסכימה לדברי הרופא. לעומתם נענה הרבי ואמר, בעזהשי"ת אערוך את השולחן כמנהגי. אך הרבנית עשתה מעשה... מכיוון שידעה שהרבי מקפיד מאד לקדש ולאכול סעודתו אצל 'נרות השבת', הדליקתם בפנים הבית ולא בביהמ"ד, כדי שיהא הרבי מוכרח לקדש ולאכול סעודתו בבית... בליל שב"ק כשעמד הרבי לצאת את הבית לתוככי ביהמ"ד לעריכת שולחנו הטהור... אמרה לו הרבנית, אנה ילך הרבי - הרי הנרות דולקים בתוך הבית... מיד נעמד על עמדו כמה רגעים בהשקט ובנחת, לאחר מכן נענה ואמר - 'ב"ה איך האב אויסגעפירט... (ב"ה עמדתו במשימתו), שאלה אותו הרבנית - למה מתכוון מר, אמר לה 'שניצלתי, ולא כעסתי ואפי' לא בקפידה קלה'...

ט. מספר הגאון הגדול רבי מענדל פוקס אב"ד ברמות אשר בעיה"ק ירושלים, כי אחר שנתמנה ל'רב', עלה אל רבו הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, כדרכו כיבדו ר"א באופן נפלא עד מאד, ועל כל צעד ושעל אמר בלשון כבוד, דער רב... דער רב... (הרב... הרב...), לאחמ"כ נענה אליו, הידעתם מה תפקידו של הרב, והנה ר"מ חשב, בוודאי ידעתי, תפקידו לפסוק הלכה ברורה בכל אשר יישאל, ב'שלחן ערוך' או"ח יו"ד וכו', אך ר"א המשיך, הרב צריך לדעת לבלוע מסמרים - אם זה פגיעה ודיבורים המבזים, אם בשאר תקלות בין בני אדם, ושלא יראו בחוץ כל תזוזה בעיניים שבלע מסמרים. אחר זמן פגש שוב ברבי אברהם, הזכיר לו ר"מ את ה'שמועס' (שיחה) שהייתה ביניהם, הוסיף לו ר"א, אני יכול לברך אתכם שלא תצטרכו לבלוע מזה כדי שביעה, ע"כ המעשה.

אף אנו נאמר בה, כי כהיום, כל יחיד ויחיד צריך לדעת לבלוע מסמרים, הר"מ בישיבה, הבעל בבית, והאב עם הבנים, וכן כל חד וחד עם מי שהוא מתעסק... והיא 'חכמת חיים' להמשיך הלאה, לעבור לסדר היום, מבלי להשאר 'תקוע' עם איזה מסמר שפלוני האכילך... אלא יקיים בעצמו 'ולא נודע כי באו אל קרבנה' (כלומר, להשכיח מעצמו את מה שעוללו לו, ושלא יהיו לנגד עיניו ובמחשבתו מה וכמה 'עשו' לו...).

י. בפרשתן (כ יט), 'כי תצור אל עיר ימים רבים להילחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה' וגו', וביאר הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע בזה"ל, הזהיר הכתוב שאפילו בשעת טרדה וכעס (כמו באופן שיוצא למלחמה וכבר נאלץ לצור עליה ימים רבים עד שהצליח לפרוץ חומותיה ולהיכנס בתוכה) ימצא בהאדם ישוב הדעת שלא יקלקל דבר שיכול להנות ממנה אפילו הנאה קטנה, עכ"ל, והדברים הם אזהרה גדולה ונחוצה ביותר, לא לקלקל בשעת כעס, וד"ל...

משפט וגו', צדק צדק תרדוף, כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע בזה"ל, הנה הפרשה הזאת נקראת תמיד בחודש אלול אשר הובן העת לכל איש שישוב לבוראו ונסלח לו מחטאתו אשר חטא כל השנה ע"י חרטה והרהור התשובה ובכי ומספד על עונותיו שעברו ראשו וכו', לכן הזהירה התורה שופטים ושופטים וכו', וכן יש לאדם להעמיד על עצמו שופטים וכו', ולשפוט את עצמו על כל מעלליו, ואמר הכתוב לא תטה משפט דהיינו שלא לעות הדין ולאמור על מעשה רשע כי הוא עושה צדק, מפני כי התשובה והמשפט שעושה למטה הם הכנה למעלה להוציא המשפט לאורה בראש השנה"ב כאשר יבואו בני הא-להים להתיצב על ה'י, וזהו שאמר ושפטו את העם משפט צדק, וכן צדק צדק

בא וראה מתן שכרם של אותם שפגעו בהם ושפכו את דמם, והנה איתא בגמ' (ב"ב נג:) שרבי ירמיה הרבה להטריח בשאלות עד שהוציאוהו מבית המדרש (עיי"ש), וכתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (שער הגלגולים הקדמה לו) שאמר לו רבו האר"י הק' זי"ע 'והנה להיות הוא נתכוין לטובה להגדיל תורה ויאדיר בשאלותיו, וביישוהו ואפקוהו מבי מדרשא, לכן יש לו שבר טוב גדול למעלה, כי כל השאלות הנשאלות במתיבתא דרקייעא הוא שואל אותם, ונשאלות על ידו"א.

שופטים ושופטים תתן לך - הזמן גרמא להרבות ביראת שמים בפרשתן (טו יח-ט), שופטים ושופטים תתן לך וכו' ושפטו את העם משפט צדק, לא תטה

יא. שמעו נא למעשה נורא שתחילתו בחודש חשוון דהאי שתא וסופו בשבוע שעבר, וכפי שקבלנו מבעלי המעשה. אשה אחת מן העבריות הממונה על גן ילדים קטנים (גננת), החלה להרגיש שהממונה מעליה (מפקחת) החליטה להצר צעדיה ומשום כן החלה לעקוב אחריה על כל צעד ושעל, שמא ואולי תצליח למצוא פגמים בעבודתה, בכדי שתוכל לגעור בה וכו', וכבר קראה לה כמה פעמים לחדר המנהלת ל'שיחה'... כעבור זמן מה, ביום חמישי כ"ב חשוון תשפ"ב קראה לה המפקחת לחדר המנהלת ופתחה פיה בניזיפות כהנה וכהנה, בתחילה ניסתה האשה להצדיק עצמה, אך המפקחת המשיכה בשלה ואף טפלה עליה מעשים שלא היו ולא נבראו עד שפרצה האשה בבכי כשהיא חסרת אונים, ולא זו בלבד, אלא שמעמד הנזיפה נערך בשעה שהורי התלמידים באים לקחת את ילדיהם חזרה לביתם, ואותו החדר הוא כנגד הפתח ובו חלון גדול וכל העובר רואה בנקל ובבירור את הנעשה בחדר, ואכן הכל ראו כיצד המפקחת צועקת עליה והיא מתבוססת בבכי... נמצא דמה נשפך לעין כל, וכל תקוותה של האשה שהאדמה תפתח את פיה ותבלע אותה מתוך שלא יכלה לשאת אותה בושה וחרפה על לא עוול בכפה.

בקושי גדול הצליחה לשוב לביתה, סגרה עצמה בחדרה ובכתה מאין הפוגות... בעלה ניסה לברר אצלה מה אירע, אך היא לא היתה מסוגלת אפילו לדבר, רק כעבור כמה שעות הצליחה לספר לו כל השתלשלות העניינים, לאחר שכילתה לדבר אמר לה נתנו לך מן השמים 'מתנה טובה' ובזיונות שמם, אבקש ממך שתמחלי על כל הפגיעה והכאב והצער ותבקשי מן השמים שיהא זה לזכות חברי היקר פלוני בן פלוני שכבר עברו עליו תשעה שנים מנישואין ועדיין לא זכה להיושע, אך היא לא היתה מסוגלת לרוב כאבה העמוק על שפיכת דמה כמים בראש כל חוצות, חזר הבעל והפציר באומרו, שאכן דייקא לגודל הקושי הרי זו שעת הכושר והזדמנות נדירה, עד שמחלה בפה מלא. והנה במוצש"ק העבר, אור לכ"ד מנחם אב, נולד לאותו חבר בן זכר במזל טוב...

יב. הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מסיים באחד מ'תשובותיו' שכתב בימים אלו, וז"ל. ולפלפולי בעלמא (אף בד"ת) אין הזמן גורם, כי צריך לבדוק חדרי משכיות לבב בימים נוראים הללו, אלול תרי"ז (שו"ת דברי חיים יו"ד ח"א לג). ואילו הרה"ק ה'פנים יפות' זי"ע (אחרי ד"ה ביד) כתב שכל שעה נחשבת כיום, והפליג הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע, וכתב ב'אגרת' בזה"ל, כתבתי לך זאת בחודש אלול, שכל דקה בחודש זה נחשב אצלי כחודש במשך השנה.

סיפר אחד מתלמידי הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל המשגיח דישיבת 'קול תורה', שליווה את רבי גדליה בערב ראש השנה לעת ערב בדרכו לבית הכנסת, וביקש מרבו שיאמר לו איזה דבר חיזוק והתעוררות לקראת האי יומא רבא, נענה לו רבי גדליה 'עדיין נשארו כמה דקות (מינוט) בחודש הרחמים - אלול, צריך לנצל את זה'... פרץ התלמיד בבכי באמרו שלא ידע עד היכן הדברים מגיעים, וחבל שלא ניצל את החודש כדבעי. ולדין ייאמר, עומדים אנו בתחילת החודש ועדיין בידינו לתפוס את ה'אלול' בשתי ידיים...

והנה הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין נתן רמז בשם פרשת 'ראה' שהוא ר"ת ראה אלול הולך (ברכת אהרן עמ' קו), וכפשוטו היינו שאלול הולך וקרוב ובא, אך יש שהעמיקו להתבונן בדבריו מדוע לא אמר ראה אלול הגיע... אלא

באר הפרשה - פרשת שופטים

תרדוף, היינו ע"י צדק דלתתא תרדוף צדק דלעילא וכך איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קל: ד"ה התחיל), וייצא לצדק דיננו".
והעיקר צריך כל אחד ואחד להמשיך עליו

הוא על דרך מאמרו הנודע של מרן הבעש"ט הק' זי"ע לבאר מה שאומרים בתפילת ליל שב"ק ('ושמרו' לפני שמור'ע) 'וביום השביעי שבת וינפש', שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז.) 'וינפש - כיון ששבת וי אבדה נפש', וא"כ מדוע קבעו לאמרו בליל שב"ק, טפי הוי ליה לתקן שיאמרוהו במוצאי שבת כי אז הוא זמן הסתלקות הנשמה יתירה מן האדם, אלא שאכן דייקא בתחילת השבת מזרזים את האדם, דע לך בני, כי עוד יגיע 'מוצאי שב"ק' תלך לה נשמה יתירה, על כן, חטוף ואכול חטוף ושתי - לא לבטל את הזמן לריק, כי עוד מעט יתאונן ויצטער 'וי אבדה נפש' ואת הנעשה אין להשיב... כיוצא בדבר ייאמר, ראה אלול הולך ו'בורח', הזמן רץ כי גז חיש ונעופה, וכבר במהרה אנו עומדים בראש השנה... וממילא אל תאמר אתחיל מחר ולאחר זמן... אלא ראה והתבונן כבר בתחילת החודש כי אלול הולך, ודע את אשר לפניך...

ג. המשיל המגיד מדובנא בענין ההכנה באלול לקראת ר"ה, מעשה בחנווני שערך חשבון מדוקדק על כל הוצאותיו והכנסותיו ונתברר לו לצער הרב כי ההוצאה יתירה על ההכנסה ונראה שהוא עומד לפשוט את הרגל בקרוב מרוב החובות, בצר לו החליט לילך אל גביר העיר ולבקש ממנו הלוואה גדולה של כמה אלפי דינר בתשלומים נוחים בכדי שיוכל להמשיך להחזיק את החנות, ואכן הלך אל בית הגביר, אך בהגיעו אל הבית עצר אותו המשרת מלהיכנס באומרו שהגביר עסוק עתה מאוד ואי אפשר להפריע לו, על כן ישוב עוד כמה שעות, הסתובב האיש בחצר גינת ביתן הגביר כשכולו נסער חרד ודואג, לאחר כמה שעות שוב דפק על הדלת ושוב מנע אותו המשרת וחזר האיש להסתובב בחצר אנה ואנה כשאינו מוצא מקום להניח את נפשו. כשיצא הגביר לתפילת מנחה ניגש אליו החנווני וביקש הלוואה כשהוא מבטיח להעמיד לו ערבים הגונים, ומיד נתן לו ככל אשר ביקש. בהגיע העשיר לביהמ"ד פגע בו אחד ואמר לו, אה, אדוני העשיר, בדיוק חיפשתי אותך... הואל נא להלוות לי סכום הגון... השיב לו הגביר שאין ביכולתו עתה להעניק הלוואות. שאלו הלה, יאמר לי מר, מה ביני לבין החנווני שנתת לו במאור פנים, השיב לו הגביר, וכי מה דמיון יש ביניכם, הלה המתין לי שעות רבות וראיתיו מהלך סהרורי בחצר ביתי בלב נרעש ונפחד, וראיתי שאכן חייו אינם חיים וזקוק הוא להלוואה הגונה שתעמידנו על רגליו, אולם אתה לא באת אלי ולא המתנת עלי, אלא 'בדיוק' ראית אותי וכבר הינך מבקש הלוואה... כיוצא בדבר יש לך אדם המכין עצמו בכל חודש אלול לקראת ראש השנה, מרבה בתשובה ובתחנונים לזכות בדין, וממילא כשמגיעה השעה נכמרים עליו רחמי הקב"ה 'ובדין' שירחמו עליו... אמנם יש אדם המעביר את כל החודש בלא כל הכנה ראויה, ובהגיע ראש השנה 'נזכר' הוא לבקש רחמים כי בדיוק עכשיו נפגש עם 'המלך'... ובאלו פנים יפצה פיו בתפילה ובתחנונים...

יד. סיפר הרה"ק מקאברין זי"ע שפעם נסע הרה"ק מלעכוויטש זי"ע בימי אלול ובדרך נכנס לקרעטשמע בכדי שינוח הסוס והיו שם ערלים יושבים ומשוחחים 'ושמע אחד אומר לחברו מי שאינו עמל כדבעי למיהוי בחודש הזה לא יהיה לו מה לאכול כל השנה, מיד קרא לאנשיו ואמר להם שמעו מה שזה אומר' (הובא בתורת אבות אלול).
כעין זה היה אומר המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל, ימי אלול כימי זריעה' בעבודת השדה הם, וכמו שבזריעת השדה - מי שאינו זורע אף ב'טענת אונס' לא יהיה לו מה לאכול... כיו"ב הוא לענין עבודת אלול, החכם עיניו בראשו - יזרע כעת ויאכל פירותיו במשך השנה הבעל"ט (קונטרס ימי רצון).

וכבר המשילו את הדבר ל'קבלן' הבונה בניינים לרבים, שהיה מן ה'טועים' החושבים כי ה'פרנסה' תלויה ביד האדם, ולא דווקא במה שנקצב לו ב'ראש השנה', אי לכך כשהיה משלח את בנו לקנות לו אבנים חימר וסיד היה מצווה לקנות מן הגרועים שבשוק - העולים כמחצה מהטובים שבשוק, והיה אומר - מה איכפת לי הרי כל החורים והסדקים שיתהוו בכותלי הבית, וכן צינורות המים שיתפוצצו, הכל יקרה רק בעוד כשנתיים ימים - אחר שכל המעות יגיעו לידי...

יומא חדא, בא בנו בברית האירוסיין, ויפן האב לבנות לו ארמון כראוי וכיאות לבן 'עשירים' שכמותו, וישלח את הבן לקנות אבנים וחימר וכו', כששב הבן מן השוק ראה האב שאף בפעם הזאת קנה מה'זיבורית' שבשוק, שאלו האב מדוע עשית שטות זאת, אמר לו הבן ומה נשתנה בנין זה מכל שאר בנייך... אמר לו האב, 'שוטה שבעולם', הרי כל הבניינים אינם אלא לשם ממון, ואם בידי להרוויח אותו הממון ע"י הזיבורית, מדוע לא אעשה זאת (שהרי לא היה מן ה'יראים' את ה'), אבל בנין זה הרי הוא ארמונך שאתה בעצמך עתיד לדור בו ימים ושנים, וכי ברצונך שבעוד שנתיים יתפוצצו כל צינורות המים, ויתגלו שברים וסדקים בכל פינות הבית...

וכבר כתב רבינו יונה (שער היראה אות קא) 'משנכנס אלול עד מוצאי יום הכיפורים יהא ירא וחרד מאימת הדין, והן הן דברי ה'בעל הטורים' (פר' נצבים ד"ה את לכבך), וז"ל, 'לולא האמנתי לראות בטוב ה' (תהלים כו יג), לולא אותיות אלול, שמאלול ואילך חרדתי נגד ה'". ונדוע מה שכתב השל"ה הק' ז"ע (תחילת מס' ר"ה), כי רבותינו הקדמונים נתנו סימן בלשון הפסוק

היראה באלו הימים באיזה אופן שיהיה - כשיש דין למטה אין דין למעלה^{טו}, וזהו פירוש המדרש 'כשישראל עושין המשפט השי"ת עושה עמם צדקה'. ואופן היראה - אם הוא מאותן המכירים קצת וקרובים להשי"ת בוודאי יש להם יראה ופחד באותן הימים^{טז}, יראה עילאה, ואם לאו מאימת הדין נפשי תבחיל. צריך מאד לירא ולפחד וזהו העיקר^{יז}, ואז הקב"ה עושה עמם צדקה, עכ"ל.

אף אנן נאמר, אף אם ח"ו במשך השנה - פעמים שהאדם לומד מלומדה'דיג, או מתפלל שלא כראוי כל כך וכו' וכו' - אבל בזו העת - עליו לידע שכל מצבו ומעמדו בשנה הבעל"ט תלוי ועומד בימים הללו, וכמו שהוא בעצמו עומד לדור במדורו הנבנה באלול דהאי שתא, וכמה עליו להיזהר שתהא עבודתו עידית שבעידית כדי שגם השנה הבעל"ט תהיה עידית שבעידית.

טו. עובדא הווה אצלו (ה'בית אהרן', שמעתי עובדא זאת כמה פעמים מאאדמו"ר ז"ע) שקרא פעם לשני אברכים וכה אמר להם, הנה יש בספר הקדוש 'ראשית חכמה' שער הגיהנום, אבקשכם לעסוק בזה דבר יום ביומו ובואו אלי לאחר ג' ירחים (כידוע שחיל ורעדה יאחזון במי שלומד 'שער' זה, בו מתואר בפרוטרוט כל סדרי גיהנום)... אחר כג' חדשים חזרו השניים אל הרבי, נכנס הראשון שהיה בעל כובד ראש וענה לרבי ששאלו מה ראית ב'ראשית חכמה' - נבהלתי כהוגן ופחד יאחזני, הרגיעו הרבי כי 'אב הרחמים' יושב במרומים... משיצא הראשון ופגש בשני שהיה 'קל בדעתו', ושאל את הראשון מה אמר הרבי, ומסר לו דברים כהויתם... כשנכנס השני ונשאל מהרבי מה למדת בראשית חכמה ענה בקור רוח מה שלמד (וראו על פניו כי נקט בידו את הפסוק 'הנה א-ל ישועתי ולא אפחד'), אמר לו הרבי, לא, לא, כל מה שראית אינו אלא משל... הרבה יותר ממה שכתוב כאן מוכן בשמים למי שממרה את פיו של הקב"ה. משנכנס אברך שלישי שאל את הרבי 'ילמדנו רבינו' מה האמת, אמר לו הרה"ק, אלו ואלו דברי אלוקים חיים, המקבל את הדברים כפשוטם 'יש דין למטה' אזי אין דין למעלה, ואילו המקל ומזלזל בזה אזי ח"ו...

אף לענין ימים הללו ייאמר כן, המקבלם כפשוטם יינצל מהדין, וינהגו בו מן השמים בחסד וברחמים ויכתבוהו ויחתמוהו לחיים טובים ולשלום (וכך היה שגור בפי הרה"ק הרמ"ח סלאנים ז"ע לכל אלו שהיו מתייראים אימתא יתירא כי לא 'חברה גזלנים' יושבים למעלה, אלא 'אב הרחמים' יושב בשמים ויש לנו לבטוח בו כי יציל את בניו מן הדין).

ובזה יתבאר מה דאיתא ב'תנא דבי אליהו' (רבה פ"ג) 'יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי', כי אם אכן זוכה ל'יראתי' בוודאי יש מקום ל'שמחתי'...

טז. ואכן כך מסופר על הרה"ק ה'בית אהרן' ז"ע בעצמו, שפעם היה בחודש אלול בעיר אנטיפולי והתפלל שחרית בבית האכסניא, וקודם שהניח תפילין דרבינו תם פנה למשמשו ואמר 'שפאנט מיר גיכער איין דיא פערד די האר ברענט מיר פון פחד פון ראש השנה' - הכן מהר את הסוסים, כי שער ראשי 'בוער' מפחד מראש השנה... (ברכת אהרן עמ' קיט).

יז. הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע, היה מזמר בכל חודש אלול עם תנועת ימים נוראים המיוחדת כשאבריו הק' דא לדא נקשן, את לשון הפייט בתחילת יוצרות לזכרונות יום ב' דראש השנה, 'אפחד במעשי, אדאג בכל עת. אירא ביום דין בבואי לזיכרון', בהוסיפו באותה תנועה 'דער רמב"ם פסק'נט אז מ'דארף תשובה טוהן, און דער ראב"ד קריגט זיך נישט דערויף... וואס וועט זיין די סוף וואס וועט זיין די תכלית... [הרמב"ם פוסק שיש לשוב בתשובה באלו הימים, ואף הראב"ד אינו משיג עליו בפסקו זה... מה יהא הסוף ומה תהא התכלית]. ואם באותו קדוש וטהור מצינו כן אנן מה נעני אבתריה.

הרה"ק ה'אמרי אמת' ז"ע נסע פעם דרך רחוקה בימי אלול, בעודו מהלך בין הרכבות נענה ואמר, 'אצל אבי ז"ל (הרה"ק השפת אמת ז"ע) היו כתלי הבית זוחלים ורועדים בימי אלול, ואילו אני, 'א באן ארויף א באן אראפ' [יורד מרכבת ועולה על חברתה]. הוסיף בנו הרה"ק ה'פני מנחם' ז"ע שבאמת אף אצל אביו הרגישו את הפחד ששרו בכותלי לבו וכותלי ביתו ולא היו אלו הדיבורים אלא מתוך ענווה (פני מנחם ראה תשנ"ד).

יח. מרגלא בפומיה של הגה"ק ה'סטייפלער' ז"ע לומר בשם ה'חזון איש' כי 'יראת שמים' בימינו הוא להאמין שכל העובר על האדם בכל השנה נקבע ונגזר כבר בראש השנה שלפניו.

(עמוס ג ד) 'אריה שאג מי לא יירא', אריה ר"ת אלול קול דודי דופק - ימי אהבה וריעות, רחמים ורצון ר'אש השנה יום כיפור ה'ושענא רבא^ט, שבימים נוראים נודע מה שרמזו הקדמונים (אבודרהם תפילת ר"ה, המהר"ח אלו מי לא יירא^כ מפחד ה' והדר גאונא^כ). 'אור זרוע' סי' לב) בתיבת אלול שהוא ר"ת אני

יט. ושמעתי לרמז כי הפסוק (תהלים קיט קכ) 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי' עולה בגימטריא כמניין 'אלול ראש השנה יום כפור נעילה הושענא רבא' (2090).

כ. וכבר שאלו את הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל, מדוע נאמר 'אריה שאג' בלשון עבר, ולא אריה שואג בלשון הווה, הרי בכל שנה ושנה באים הימים הללו מחדש. והשיב, מאמינים בני מאמינים אנו שכל הקורות עמנו בשנה שחלפה כבר נגזר בר"ה, וכשמתבוננים בדברי הימים - כי פלוני שהיה עמנו לפני כשנה בימים הללו כבר איננו, רעהו שהיה אשתקד בימים הללו מ'עשירי העיירה' פשט את רגלו ועתה פושט גם ידו לקבץ נדבות, זה חלה ל"ע וזה הפסיד... הרי אריה שאג בלשון עבר, ר"ל האריה דאשתקד שואג ראו מה נגזר.. כמה וכמה אנשים שלא 'חלמו' ולא חשבו שככה יארע אליהם, וממילא מי לא יירא לקראת השנה החדשה.

דבר נפלא כתב בקונטרס 'משקה ישראל', כי הנה מצוי היום אשר מניחים טבלא בה מצויירים תמונות וכיו"ב בעריסת התינוק סביב לראשו למען יתבונן בהם וירגע מבכיו, יש המדפיסים על הטבלא תמונות של צדיקים, ויש להבדיל המדפיסים עליה תמונות של בעלי חיים, ומעשה היה בתינוק אשר הניחו דמות אריה בראש מיטתו, אותו ראה בשכבו ובקומו... לאחר שגדל מעט בהיותו כבן ג' וד' שנים נסע לטייל עם כל בני משפחתו בגן החיות הנקרא 'ספארי', ובראותו את ה'אריה' החל לרוץ אליו כמי שפגש את ידידו משכבר הימים, נזעקו בני המשפחה לתפסו בטרם יהיה מאוחר ח"ו, והסבירו לו שהאריה הינו בעל חי מסוכן מאוד, ובידו לטרוף אנשים חיים ולהפכם לגל של עצמות, נענה להם הילד בתקיפות, מדוע תאמרו כן, והלא אני מכירו מיום לידתי... והוא שוכב בשקט ולא עושה כלום... אמרו לו, אינך מכיר אותו רק את תמונתו הנך מכיר... והנמשל ברור, יש לך אדם שאומר מה לי לפחד מ'שאגת האריה' והרי מכיר אני אותו משנה שעברה ומלפני שנתיים וכו' וכו', מה הרעש והחרדה מר"ה - הלא עברו עלי ר"ה כמניין שני חיי... אך באמת אינו מכיר אותו אלא רק את ה'תמונה' שלו... אילו היה מבין בשכלו מהי המשמעות של יום הדין, ועד כמה כל מהותו ועתידו תלויים על כף המאזניים כפשוטו הרי היה 'שומע' היטב את האריה שואג, ונחרד ומתיירא מקולו...

ולא יהא כאותם השומעים דברי מוסר, ו'מבינים' כי לפלוני נתכוון הרב או לשכנו הקרוב, אבל לא אליו הדברים אמורים כלל, כי מה לו ולתיקון המעשים... סיפר אחד מגדולי דורנו, שנכנס אליו אברך ותינה בפניו שזה כעשר שנים ששלום ביתו אינו כתיקונו, החל הגדול להסביר לו שצריך לוותר... נענה האברך, אכן, כדברי הרב, במשך כל השנים הנני מטיף לבני ביתי שצריך לוותר... אך לא הועיל לי במאומה... חזר הרב לומר לו צריך לוותר... השיב האברך ואמר, אולי אכן כדאי שאביא הנה את בני ביתי שהם בעצמם ישמעו מפורש מפי הרב שצריך לוותר... כי כך הוא דרכם של בריות, לדרוש איש מרעהו שיוותר, אך לו חכמו ישכילו, יעשה כל אחד חשבון הנפש לעצמו - ויתחיל לוותר במקום שידרוש מרעהו שיוותר לו, ואז ישרור השלום.

שוב הוה מעשה באברך שלא שרר ה'שלום' בביתו, וגונבה השמועה לאזני 'ראש הישיבה' שלו, עוד שמע רה"י שעדיף שידבר עמו לפני כל נדרי כי רק אז יתכן שהדברים ישפיעו עליו, ואכן, לפני כל נדרי קרא לו רה"י ואמר לו בזה הלשון 'אינו מתאים לאברך חשוב כמוך'... ויהי ממחרת נכנס האברך לביהמ"ד והמתיק סוד עם ידידיו, האם שמעת את דברי רה"י שהטריח עצמו בליל כל נדרי - זמן המקודש בשנה - לגלות דעתו בפניי אודות חשיבותי... פעם שאלו את הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל, מדוע הנכם עושים מחודש אלול אזא גרויסער בער [דוב גדול כל כך]. השיב רבי ישראל, צדקו דבריכם, לא לדוב הוא דומה אלא הרבה יותר מזה... הבט וראה, דוד המלך לא התיירא מן הדוב אלא שיסעו במו ידיו כמו"ש (ש"א יז לו) 'גם את הארי גם הדוב היכה עבדך', ומכל מקום אמר (תהלים קיט קכ) 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי'.

אלא, שהפרש והבדל יש בין הפחד והבריחה מדוב טורף לפחד והבריחה בימי חודש אלול. כי מדוב אורב ינוס ויתרחק עד כמה שיש לאל ידו להתרחק. ואילו מפחד ה' ומהדר גאונו אין אנו נסים ומתרחקים ממנו אלא נסים אליו... וכמו שכתב הרמב"ם (פיה"מ ר"ה פ"ד ד"ה העובר) על ימים אלו - 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

כא. כ"ק מרן האדמו"ר מדז'מיגראד זי"ע כותב בהקדמה לספרו 'אריה שאג' שבעת בריחתו (יחד עם עוד כמה יהודים) מצבאות הרשעים בימי מלחמת העולם השנייה נכנסו לתוככי היער, והנה שמעו קול אדיר וחזק של שאגת

לדודי ודודי לי, כי בחודש זה נגלית אהבתו העצומה של אבינו שבשמים אלינו בניו עם קרובי. וכך איתא מהאריז"ל (שעה"פ שה"ש) על הפסוק 'אני לדודי ודודי לי', וז"ל. ר"ת אלול, לרמוז כי בחדש אלול הקב"ה מתרצה עם ישראל, ונעשה דודי להם לקרוב בתשובה, והוא קרוב לקוראיו בחדש זה, עכ"ל. וכעין זה כתב הגה"ק

רבי חיים ויטאל זי"ע (עין הדעת טוב ד"ה או ירמוז) כי אז נהפך הקב"ה לידיד ואוהב אל האדם השב בתשובה.

בא וראה גודל הרחמים שיש בימים אלול ממה שתמה הרה"ק 'בעל התניא' זי"ע (ליקוטי תורה, פר' ראה ד"ה אני לדודי) מכיוון שיש בימי אלול התגלות י"ג מידות

ארי, וינסו מפניו כל עוד רוחם בנפשם, אך לפליאתם ראו שבצידי הדרכים יושבים כמה אנשים שאננים, אוכלים ושותים, ועושים כל צרכם, כאילו שאין 'שאגת הארי' אומרת להם כלום, ומה מאד תמהו על כך, לאחר שהארי עבר שאלנו אותם היאך לא יראתם מהאריה הגדול שעבר לצידכם ושאג בקולו, אך לא ענו לנו האנשים, ונתברר לנו שהם 'חרשים' ולכן לא שמעו את קול הארי ולא ידעו לנוס מפניו, ועלינו לראות שלא להיות כאותם ה'חרשים', כי בימים אלו אריה שאג מי לא ירא, ורק ה'חרש' לא ירא, כי לא שמע ולא השמיע לאזניו (ער האט נישט דערהערט) את שאגת הארי.

עוד יש לך אדם השומע שאגת ארי ואינו מתיירא, ואיזהו, זה המטייל ב'גן החיות' סמוך לכלוב שבו נמצא האריה מאחורי סורג ובריח, שהארי שואג ונוהם ומרעים בקול נורא והלה עומד ושוחק... כי יש דבר החוצץ בינו לבין הארי, כך זה השומע את שאגת ימי האלול ואינו מזדעזע, סימן שמחיצה של ברזל מפסקת בין לבנו לקדושת הימים... וכבר הכריז פעם חכם אחד 'כי אי אפשר לתרץ את השאגת אריה אלא על ידי המסילת ישרים'... ותמהו הכל, כי מה עניין 'מסילת ישרים' שהוא ספר מוסר והדרכה ליישב קושיא של ה'שאגת אריה' הנודע בחריפותו ובעמקותו בכל הש"ס והפוסקים... וביאר להם שכוונתו ל'שאגת האריה' של חודש אלול והימים הנוראים, שאי אפשר ליישב את הקושיא 'מי לא יירא' אלא על ידי לימוד ספר מסילת ישרים ושאר ספרי מוסר ויראה והליכה בדרכיהם ליישר מסילותינו...

כב. סח הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, כי הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע אמר שאינו חפץ להסתלק מן העולם, כי ב'עולם הבא' אין אלול, ואיזה פנים יש להם לחיים מבלי חודש אלול (שרפי קודש, ב"ב). ונראה הכוונה בדבריו, כי 'יום הדין' - ר"ה ויוה"כ שייך גם בעולמות העליונים, וכמובא בספה"ק שאז דנים גם את הנשמות שבעולם העליון, ונרמז זאת במה שאמרו חז"ל ש'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו', וכל באי עולם יעברו לפניו וחיל ורעדה יאחזו, אמנם את האהבה והקירבה שיש בחודש אלול, את הסייעתא דשמיא הגדולה הנשפעת לדופקים בתשובה - זאת אין בעולמות העליונים, על כן היה חפץ הרבי ר' שמעלקא להיוותר בארץ החיים לזכות לדודי לי'...

כג. ושמעתי מצדיק אחד לבאר בדרך משל, שהנה אם בהגיע זמן אכילת 'פת שחרית' יבקש הבן מאביו מיני מתיקה לאכלם בוודאי לא יתן לו האב, כי עתה הוא העת לאכול מאכלים המבריאים ומחזקים הגוף, אמנם בגשת הבן לדודו ויבקש כגון דא, לא יגער בו הדוד, אלא יעניק לו בהרחבה ומלא ידו בכל מיני מתיקה כאוות נפשו, כי זהו טבעו ומהותו של 'דוד' שנותן ונותן, בלי חשבון האם מגיע לקטן בדין, או האם העת והשעה ראויה לכך... וכך הם ימי אלול שהקב"ה נעשה כ'דוד'... ומשפיע עלינו שפע רב ככל אשר נשאל מעמו.

בדרך צחות אמרו, כי הגם שיתכן אשר ב'אני לדודי' יש ירידת הדורות (ההתעוררות אשר בשנות קדם היו פי כמה וכמה מאלול שבדורות הללו), אך ב'דודי לי' אין ירידת הדורות... כי אני ה' לא שיניתי... ואותה אהבה שהיתה לו ית' בדורות הראשונים חוזרת ומתעוררת ומאירה גם בימינו אנו...

כד. כתב ב'אגרא דכלה' (וארא ד"ה ולקחתי) כי 'ולקחתי אתכם לי לעם' ר"ת 'אלול', רמז שבחודש אלול לוקח השי"ת את ישראל לעם על ידי התשובה שמתעוררת בחודש זה.

כה. וכך כתב הסבא מקעלעם (קלם) זי"ע באגרת, 'י אלול, האהוב והנחמד באותות השמים, וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל כי מזלו מזל בתולה להורות על האהבה לכנסת ישראל, ובחר להם החודש הזה להכין לבם לאביהם שבשמים, והוסיף אהבה על אהבתם בהתקרבת אליו ית' (כתבי הסבא מקלם עמ' סא).

כו. נוראות כתב הגר"א זי"ע (סוד החדשים שבסוף הליקוטים בספר יצירה) וז"ל חודש אלול כולו רחמים. ושמעתי לבאר, שהנה אמרו חז"ל (בר"ר יב טו, הובא ברש"י בראשית א א) שבתחילה עלה בלבו של הקב"ה לברוא את

ראש השנה ליום הכיפורים, אך יש זמן נעלה יותר, והוא חודש אלול, שעליו רמז הכתוב 'קראוהו בהיותו קרוב', ומהות ה'קירבה' גדולה יותר ממהות 'המצאו'.

ובשופר גדול יתקע - תקיעת שופר בחודש אלול

כתב ה'שור' (תקפ"א), תניא ב'פרקי רבי אליעזר', בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה 'עלה אלי ההרה' (לעיל י א) שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה 'משה עלה להר' - שלא ימעו עוד אחר עבודה זרה, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מזו ו) 'עלה אלוקים בתרועה'. לכן התקינו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש^{כט}, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו' וכדי לערבב השמן. וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה (עיי' בב"י).

של רחמים^{כז}, כבשבתות ומועדי השנה, אם כן, מדוע לא תיקנו לחוג את כל החודש כיום טוב'. ומבאר על פי משל למלך רם ונשא אשר קבע לו זמן לבקר בעיר, והנה כל עוד שהמלך בדרכו יש ביד כל אחד לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות, ומראה פנים שוחקות לכולם. אך לאחמ"כ משנכנס לארמונו נסגרים השערים וכבר אין רשות לכל אחד להיכנס לפני ולפנים לקבל את פני המלך כי אם השרים החשובים, ואף גם הם לא יכנסו בלא קביעת זמן ורשות קודם לכן, ולכך דומה חודש אלול שהננו יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה, כשעדיין לא נתיישב על כסא הדין, וביד כל אחד לפעול אצלו כל משאלות לביה"ד.

כתב הרה"ק בעל ההפלאה זי"ע (פנים יפות אחרי באמצע ד"ה ביד איש עתי) שהנה חז"ל (ר"ה יח.) דרשו בכתוב (ישעיה נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו' אלו עשרת ימים בין

העולם במדת הדין, וכשראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת רחמים ושיתפה למדת הדין. נמצא קיום העולם הוא על ידי שיתוף דין ורחמים גם יחד, אמנם כל זה אינו אלא בכל השנה, אבל בחודש אלול כולו רחמים, אין בו שיתוף דין כלל, אלא הקב"ה מנהיג עולמו בהנהגה שכולה רחמים.

איתא בתשובות מהרי"ל (תשובה ל"ג) אודות הרוצה להוסיף בערב ר"ה מחול על הקודש - ולקבל על עצמו קדושת יום טוב קודם חשיכה, ומסיק שלא יקדש 'קידוש היום' קודם צאת הכוכבים, כדי שלא יאמר 'מקדש ישראל ויום הזיכרון', ויתחיל את 'יום הדין' קודם זמנו, ואפשר להעמיס בדבריו שלא ימעט מימי ה'רחמים' של חודש אלול, ודי בהערה והארה זו...

כז. הנה כל השנה כולה נזהרים שלא לומר 'מקרא' בלילה, ובכלל זה ספר תהלים (האר"י הקדוש, שער המצוות פ' ואתחנן), מ"מ מחדש הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע שבחודש אלול מותר לומר תהלים בלילה (אמרי פנחס החדש, חודש אלול אות תכ"ז). ואפשר לומר כי הטעם שאין אומרים תהלים בלילה מכיוון שבלילה שורים 'דינים', אבל חודש אלול כל כולו רחמים ורצון.

כח. כה ביאר הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע בכתוב (תהלים כ י) 'ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו', משל לאב, שהיה 'מלמד' לבנו, יחד למדו מקרא משנה ותלמוד, והנה בכל אותם שעות אשר היה לומד עם בנו היה מתנהג אליו כ'מלמד' לכל דבר, ואם לא היה הבן לומד כראוי היה מענישו ומכהו שילמד בחשק והתמדה גדולה, משסיימו ללמוד והלכו לביתם חזר האב להתנהג אליו כ'אב' באהבה וחיבה 'כרחם אב על בנים'. וכך נשנה הדבר מידי יום ביומו, כעבור כמה ימים, פנה הבן אל האב בהיותם בבית ואמר לו 'אבי' - אנא ממך, השתדל נא אצל ה'מלמד' שלי שיפסיק להכות בי כל כך (מעשה זה היה אצל ה'שר שלום' בעצמו עם אביו). כיו"ב, בימי הרחמים ורצון מתנהג עמנו אבינו שבשמים בחסידות ומוחל עוונות עמו, ואז אנו מפצירים ומבקשים ממנו, 'השם' כעת בעת הנהגת הרחמים הגלויים הנרמזים בשם הוי"ה הק', שאלתנו ובקשתנו 'הושיעה' הושיענו נא בזאת שתדבר עם 'המלך' שבעת הדין כאשר יהיה בבחינת 'המלך' המשפט, גם אז נזכה ש'יעננו ביום קראנו', יתנהג עמנו כאב ויעננו לכל בקשותינו ומשאלותינו כרחם אב על בנים.

כט. כה כתב הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (קהילות יעקב ח"א דף רו) שהתקיעות של אלול פועלות ומעוררות יותר מר"ה, כי כבר אמרו חז"ל (סנהדרין מד:): 'לעולם יקדים אדם תפילה לצרה', וזה ביאור הכתוב (קהלת ז ח) 'טוב אחרית דבר' - התקיעות והתשובה שבסוף שנה יותר 'מראשיתו' - בתחילת שנה, כי עתה הוא עת זמן שקודם לכל...

כי 'הזמן קצר והמלאכה מרובה', וישב אל ה' וירחמהו כי הוא טוב וסלח.

ישב אל ה' וירחמהו - עבודת התשובה בימים אלו

בפרשתן (כ יט), 'כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה, וגו', וכתב הרה"ק ה'בני יששכר' ז"ע

וכן כתב הרמ"א (תקפ"א א) מראש חודש ואילך מתחילין לתקוע אחר תפילת שחרית. ומעם התקיעה מתחילת חודש אלול, לעורר אותנו - לשובתנו, וכמו שכתב הרמב"ם (הל' תשובה ג ד) אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה נזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורר ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם^{לא}, ומוטב שנתעורר כבר מעתה^{לב}, ולא נמתין עד ראש השנה^{לג},

ל. על כן יאמרו המושלים, משל למה שנהוג בימינו, שהפלא' (סעלפאון) מזמר ניגונים שונים המשמחים לב שומעיהם בשעה שמאן דהו מתקשר אל בעל הפלא', והנה בשעה שהפלא' מזמר את ניגונו בעת ההתקשרות, הרי העומדים 'מסביב' נהנים מאד לשמוע את הניגון ה'מעורר' או לאידך 'משמח', לא כן הוא בעל הפלא' עצמו שאינו 'שומע' כלל את הניגון, אלא הוא עסוק לבדוק מי הוא ואיזהו שהתקשר אליו... ומה רצונו ממנו בזו השעה, כיו"ב לענין 'קול השופר', יש העומדים מחוץ לכל הענין, והם רק שומעים את ה'ניגון', אבל מי שיודע שהשופר פונה אליו הוא שומע את המונח 'מתחת' לניגון, מה רוצים ממנו בזו השעה.

לא. 'כתב יד קדשו' של הרמב"ם בספרו 'יד החזקה' היה בידי הגאון רבי שבתאי פרענקל זצ"ל (שזכה להדיר את ה'יד החזקה' לרמב"ם) שם היה כתוב (בהלכות תשובה ג ד) 'אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורר ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם', (בפסוק כתוב 'עורר' רק פעם אחת) ואפשר לומר שהרמב"ם בקדשו רצה לעוררנו שנתעורר מקול השופר ולא נהיה בבחינת 'וישן ויחלום שנית' אלא נתעורר בכל כוחנו לעבודת השי"ת, ואף לאחר שנתעורר נחזור תמיד שוב להתעורר.

כמילתא דבדיחותא מספרים, שאחד ביקש מחברו שיעירונו למחר להשכמת הבוקר, הלה הגיע בשעה היעודה וניסה להעירו, אך הוא ישן בתרדמה עמוקה, ואף לאחר שדחפו ואף שפך עליו מים לא התעורר כלל, בלית ברירה התייאש הראשון והלך לדרכו. לאחר כמה שעות פגש בחברו אשר שאלו בתרעומת, מדוע לא העיר אותו כמו שסיכמו בערב, השיב הלה בהצטדקות, שהוא קיים את הבטחתו, ואף שפך מים עליו וניסה עוד שאר תחבולות כדי להקיצו, אך הוא לא התעורר, נענה חברו ואמר 'אכן, זכור הנני בחלומי היאך שמאן דהו שופך עלי מים באמצע השינה... ולענייננו אפשר ללמוד, ששייך לפעמים להתעורר בתוך החלום, וזה בא הרמב"ם להדגיש, שעל האדם להתעורר בפועל ממש, ולדעת שהכל עומד כרגע על כף המאזנים, ובקל יכול להטות הכף לזכות אם יתעשת ויחזור בתשובה על ידי קול השופר.

הנה מדרך העולם שכאשר מנענעים תינוק הוא נרדם, לעומת זאת כאשר מנענעים מבוגר הרי הוא מתעורר משנתו, על דרך זה ייאמר, חודש אלול הוא הזמן בו 'מנענעים' אותנו מן השמים, התינוק בדעתו נרדם וחפץ שיעברו ימים הללו... לעומתו מי שיש בו דעת כמבוגר, מתעורר מתרדמת הזמן לנצל כל רגע וכל שעה.

לב. וכך כתב בספה"ק 'קב הישר' (פמ"ח) 'על כן יתעורר כל אחד ואחד לקול השופר המכריז ומעורר ומתרה על התשובה וקום קרא לאלוקיך בבכי ותחנונים, כפי מנהג אנשי מעשה שכשתוקעין בשופר מר"ח אלול, הופך פניו אל הקיר וקורא לה' בקול בכי ויללה', (עיי"ש עוד).

לג. המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל היה ממשיל ואומר, באחת מהמדינות היה איסור חמור על פי חוקי המדינה להשליך פסולת מהבית לחצר, כי דבר זה היה ממעט מנוי העיר, ומפעם לפעם הייתה המלכות שולחת ממונה מטעמם לפקח ולקנוס את כל מי שאין חצרו נקיה, וכך היה המנהג ב'רחוב היהודים' בכל אימת שבא ה'ממונה' היה נעמד 'יהודי בפתח הרחוב וצועק בכל כוחו אידאלאך, וכך ידעו כולם למהר לנקות את החצרות מכל לכלוך וזוהמא קודם שיקנסם הממונה על כך, ולזה ממש נדמה קול השופר המנסר בחלל וצועק 'אידאלאך' - עם בני ישראל, עורו נא והתעוררו נא מבעוד מועד, לכו ונשובה אל ה', טהרו עצמכם וקירבו אל ה'.

לשבר את האוזן אמרו המושלים להמשיל, מהמכונות הנהוגים כהיום (בארה"ק ועוד) להדליק המזגנים (עראנדיישען) בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וכך היא הדרך, כאשר מכניסים מטבע יעבוד המזגן במשך שעה, בהתקרב גמר השעה מתחילה המכונה לצפצף כדי להודיע שבעוד שתי דקות יפסיק המזגן לעבוד, והרוצה שהוא ימשיך לקרר את החדר

באר הפרשה - פרשת שופטים

(אגרא הכלה, וע"ע בני יששכר אלול א יא) לבאר על דרך הרמוז, כי 'עיר קטנה' הכוונה ל'גוף' הנשלט על ידי היצר הרע (וכדאיתא בנדרים לבי:), ו'ימים רבים' היינו ימי חודש אלול שיש בהם תרצ"ו שעות כמניין תצור, ועל ידי עבודת התשובה והתפילה בימים אלו ממתיקים את כל הצרות

(שאף הם אותיות תרצ"ו) עד שזוכה שיקויים בו מה שנאמר (משלי טו ז) 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים עמו'. ומכלל הדברים שמענו, כי בה מיוחד יש בימים אלו - ימי הרחמים והרצון, בסיוע ועזר אלוקי לכל הדופקים בתשובה לנצח את יצרם הרע ל"ד.

עליו להכניס מטבע נוסף לתוכה. והכי נמי לענייננו, מיד בתחילת חודש אלול - בהתקרב גמר השנה מתחילים לתקוע בשופר, כאותו צפצוף המזכיר לאדם שבתוך זמן קצר תסתיים השנה, ועלינו להתעורר ולמלא את ימים אלו בתורה תפילה, תשובה ומעש"ט, כדי שתפעל המכונה לאורך ימים, ולא תכבה באמצע השנה לזמן זמנים טובא, ויושפע שפע לרוב במשך כל השנה.

ועוד זאת יש במכונה הנזכרת, שבשעה שהמזגן פועל עדיין אפשר להכניס גם חלק מהסכום כדי שלא תיפסק פעולתו, משא"כ משפסק לגמרי יש להכניס מחדש את כל הסכום הנדרש כדי שיחזור לקדמותו, והכי נמי יש ללמוד לימים אלו, שכל דבר קטן מצטרף לחשבון גדול בחודש זה...

המשיל 'המגיד מדובנא' לבעל חנות אשר הרוויח בכל יום הון רב, ומדי יום ביומו בעת נעילת החנות היה שולח נער עם כספו אשר הרוויח להפקידו בבנק, ויהי כראות 'גנב העיר' שנער זה עובר ברחובה של עיר בכל יום בשעה קבועה עם צרור הכסף הגדול, שם עיניו להשיב את הכסף אליו, אך לא היה יכול לשדדו מהנער כיון שבאותה שעה שהילך עם הממון בידו היה רחוב העיר מלא באנשים, והיאך יגנבהו לעיני כל הקהל, אמנם 'גנב העיר' אינו מתיימש, וחישוב עד שמצא תחבולות היאך יבוא כל הכסף אל ידיו, וממחשבה למעשה, ברחוב ההוא היה יושב חייט מומחה התופר בגדי שרד לשרים ורוזנים, באחד הימים נכנס הגנב אל החייט ואמר לו, הנני שלוחו של פלוני מעשירי העיר, אשר שלחני להזמין בעבורו חליפה ברוב פאר והדר כראוי לעשיר שכמותו, אמר החייט, אכן אצלי הוא המקום הנכון לכך, אך יואיל כבוד העשיר לבוא הנה שאוכל למדוד את מידת החליפה, אמר לו ה'שליח', אדוני עסוק עד מאד ואין עיתותי בידו לבוא הנה, לכך ביקש ממני, שאחפש ברחוב העיר אדם השווה למידות גופו ועליו נמדוד את החליפה, וכך יצאו שניהם להמתין ברחובה של עיר לאדם התואם במידותיו לעשיר...

ויהי כאשר עבר נער זה והממון בידי, אמר הגנב לחייט מידות נער זה מתאימות למידות אדוני, קרא החייט לנער ואמר לו, האם תוכל לגמול עמי חסד ולמדוד חליפה זו, והנער הסכים, נכנס לחנותו של החייט ופשט את חליפתו שלו ואף הוריד מידו את אמתחת המעות בכדי למדוד את החליפה החדשה, באותו רגע תפס הגנב את אמתחת המעות וברח עמה, הנער שרצה לרדוף אחריו, נעצר על ידי החייט שתפסו בשתי ידיו בזעקו, אין אתה יוצא מכאן כשהנך לבוש בחליפה שלי... וכך עלה בידו של הגנב להוציא ממנו את כל המעות. ואמר המגיד מדובנא שלכך אנו דומים, שבחודש אלול יש בידינו 'אמתחת מעות' פי כמה וכמה מאשר אנו משערים, ובכוחנו לפעול לעצמנו כתיבה וחתומה טובה לשנה הבאה עלינו לטובה, לשוב ולהתקרב אל השי"ת, לעלות ולהתעלות ברוחניות ובגשמיות, אי לכך בא היצר, זה 'הגנב הגדול', מלביש עלינו 'חליפותיו', לא רק על גופנו, כי אם ובעיקר על מוחנו וליבנו, כל אחד כפי מידותיו ושטיותיו, וכך מסיח הוא את דעתנו ומאבד אוצר יקר זה מידינו, עד שכאשר נפקח עינינו לראות את 'הגניבה' יזעק הוא לעברנו, אין בידך לברוח, כיון שהנך לבוש בחליפה שלי... והנה זאת ברור ומוסכם שבאם היו לוחשים מתחילה באזני הנער, היזהר והישמר מפני אותו נוכל, כל מאווייו הם לשדוד את מעותיך, ודאי שהיה הנער משליך את החליפה מעליו ושומר על צרור הכסף כעל בבת עינו, ולדידן, זהו קול השופר שתוקעים בחודש אלול לעורר אותנו ולצעוק אלינו בקול גדול, עוררו ישנים משנתכם, היזהרו והישמרו ממעללי היצר הרע הבוהר בכם ורוצה לגנוב מידיכם את כל החודש הנעלה הזה, ואת כל השנה הבאה לטובה התלויה בחודש זה, השליכו מעמכם את כל הטרדות והתחזקו בעבודת הבורא יתעלה.

לד. אחד מחסידי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שהיה נכנס אליו בכל עת מצא להתייעץ עמו בענייני עסקיו) נכנס אליו פעם בחודש אלול לשאול אותו בענין איזה עסק שהוצע לו, ענהו ה'שפת אמת', הנה בכל השנה מדבר אני אתך מעסקים (ביזנעס), בחודש זה העסק וההשקעה הטובה ביותר היא עבודת התשובה, כי המשקיע כוחותיו לשוב אל ה' בזה החודש מרוויח מזה רווחים גדולים, הן ברוחניות והן בגשמיות, למשך כל ימות השנה הבאה, ואשרי מי שעניו בראשו...

ומה שאנכי שואל על נ"א ימים דוקא יען שהימים אלו הם עיקר ימי השנה, שאם הימין ר"ל שאם אלך לצד הטוב שהוא בימין אזי 'ואשמאילה' אותך שאכניע אותך ואניחך כשמאל נכנע ולא שתהיה מיומן בימין. 'ואם אשמאילה' ח"ו לחטוא באלו הימים, אזי 'ואימינה' אותך שיש חשש פן תתגבר בימות השנה, כי נ"א ימים אלו הם המבחן. עכ"ל.

מאידך גיסא, אין לך בן חורין להיפטר מעבודת החודש הזה לך, כי מי שאינו מנצל מתנתו של מלך מראה בעצמו שרוצה להלך בשרירות ליבו רח"ל, וכדבריו הנזכרים של הבן איש חי 'ואם באלו הימים

וכך כתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (אדרת אליהו לך לך) על הפסוק (בראשית יג ט) 'הפרד נא מעלי, וז"ל, רמו לנ"א יום שיש מר"ח אלול עד הו"ר שהם ימים נוראים וקדושים ימי סליחה וכפרה, והם סימן ועזר לכל ימי השנה, שאם האדם יזהר וישמר באלו הימים מכל חטא בטוח הוא שיתגבר על יצרו כל ימי השנה בולה ולא ילכד ברשת היצר הרע, ואם באלו הימים לא ישמר כראוי אזי ילכד ברשת היצה"ר וקרוב הוא לחטוא הרבה בכל השנה, כי אלו הימים דוגמת הלב והמוח שבאדם שאם נזוקן הוא היוקן כל הגוף ואם הם בריאים אזי יהיה כל הגוף בריא. וזהו שאמר הפרד נ"א מעלי, שלפחות תפרד ממני נ"א ימים הנזכרים ולא תחטיאני,

מרגלא בפומיה של הרה"ק מטאהש זי"ע, על הכתוב (משלי טו כג) 'דבר בעתו מה טוב' - שכל ענין - בעתו ובזמנו, אפילו 'מה' - כלומר, דבר קטן ומועט הוא גם 'טוב', וכמו כן אף מעט תשובה מועלת בחודש אלול (אין הכוונה שיסתפק 'במועט', אלא שירבה בהרבה מיעוטים עד שסוף דבר יגיע לידי ריבוי הראוי).

ונלמד ממנהגו של עולם, שההולך בשלהי דקייטא לקנות לעצמו מגפיים (שטיוול) לקראת ימות החורף הקרבים ובאים, ידקדק לקנות את מידתו המדוייקת, וכן יבדוק שכל הפרטים יתאימו לו, אך כאשר רץ ומתבוסס בתוך השלג ובא לקנות מגפיים, לא ידקדק כל כך, ואף אם אינם ממש כפי מידותיו יקחם, כי עתה העת הנצרך לזה, כמו כן בעבודת התשובה, בכל ימות השנה צריך האדם להיזהר שתשובתו תהיה כראוי בכל פרטיה ודקדוקיה ורק אז תהיה מקובלת ומרוצה לפני אדון כל, אך בחודש אלול, אין מעיינים בשמים כל כך במידותיה של התשובה ובכל פרטיה, כי עתה היא עונת התשובה, ואבינו שבשמים מקבל באהבה תשובתו של כל יחיד ויחיד.

לה. בספה"ק 'אור פני משה' (ואתחנן ד"ה בדברי) כתב לבאר בדרך צחות מה דאיתא במדרש (דב"ר ז י) שכשאמר משה אל הקב"ה 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' (לעיל ג כה) אמר לו הקב"ה אם אעברה נא אתה מבקש לקיים בטל סלח נא, ואם סלח נא אתה מבקש לקיים בטל אעברה נא, כי הנה, נ"א יום יש מר"ח אלול ועד שמחת תורה, והרשעים אומרים אעברה נא - שיעברו נ"א יום אלו, אין לנו כח לסבול ימים 'קשים' אלו... (כי ברצונם 'לראות' את הארץ הטובה ולהתענג מתענוגים ארציים ושפלים), אך אם כן אין 'סלח נא'... שלא יאבה הקב"ה סלוח להם, ומאבדים בידיים את כל קדושת הימים. ומי האיש החפץ חיים ורוצה לזכות ל'סלח נא' - שיזכה לסליחה ולטהרה שיש בנ"א הימים אזי מחויב הוא לאחוז בימים ולנצלם לכל יעברו נ"א.

ולזאת אמרנו ב'הלל' בראש חודש אלול, אנא ה' הושיעה - שנוכל לנצל את כל הנא ימים. יש שפירשו (על יסוד דברי הרה"ק מקאזניץ זי"ע ב'יקר מפז' כי תצא ד"ה ושבת) בלשון הכתוב (תהילים י ז) 'יגמר נא רע רשעים' כי הרשעים אומרים יגמר נא - מי יתן וכבר יגמרו נ"א יום ה'רעים' האלו, ימים קשים ומלחיצים - שאי אפשר 'לחיות' בהם כשאר ימות השנה, אך האמת שאין ימים מאושרים מאלו, ימי קירבה ואהבה, ואין זה אלא רחם נא... נ"א ימי רחמים ורצון...

שח הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שבשנה אחת ראה בחלומו, היאך שעוברים עליו כל ימי אלול הקדושים, והוא עצמו נשאר כעץ יבש ללא כל התעוררות והתלהבות, כיו"ב ממש עוברים עליו ראש השנה ועשרת ימי תשובה, יום הכיפורים והושענא רבה, והכל מתוך קרירות גדולה, ללא כל התעוררות וטעם, והחל לזעוק במר נפשו על ההסתרה הגדולה והחשכות אשר אפפוהו, תוך כדי זעקותיו התעורר משנתו, והנה רואה הוא שהיום ערב ראש חודש אלול, ו'הרי שלך לפניך' - עדיין לא איחר את המועד...

לו. שמעתי מאדם נבון שנכנס לבית הכנסת שבעירו ומצא שם כתוב ע"ג טבלא בזה"ל, 'לכלכת - לא נורא, אתה לא מלאך... לא נקית - אינך בן אדם...' לדידן ייאמר, גם אם 'לכלכת' וכשלת בחטא, אין לך ליפול ברוחק, שהרי אינך מלאך, אבל... אם אינך 'מנקה' אחריו בימים אלו של חודש אלול המיועדים לתשובה - הרי אינך 'בן אדם'...

לא ישמר כראוי אזי ילכד ברשת היצה"ר וקרוב הוא לחטוא הרבה בכל השנה' לו.

וכבר נודעו דברי רבינו יונה (שערי תשובה שער הראשון אות ב) על המתאחר מלשוב בתשובה, ומביא מדברי המדרש (קה"ר ז לב) 'משל לכת של ליסטים שחבשן המלך בבית האסורים, וחתרו מחתרת פרצו ויעבורו, ונשאר אחד מהם, בא שר בית הסוהר וראה מחתרת חתורה והאיש ההוא עודנו עצור, ויך אותו במטהו, אמר לו, קשה יום הלא המחתרת חתורה לפניך ואיך לא מהרת המלט על נפשך' לח.

וישים לנגד עיניו את דברי הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע (שבת שובה רד"ש ד) וז"ל. וזה שמעתי אומרים רמז 'כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים' (בראשית מג י), כי כשעושה אדם עבירה ואינו שב עליה כל השנה עדיין אין בידו רק גוף העבירה, אבל מניעת התשובה עדיין לא נחשב לו עוון וכו' זולת בימים אלו אשר כוחם מתחיל מר"ח אלול שהם ימי רצון - כאשר עברו ימים אלו ולא תיקן את עצמו אזי צריך לעשות שני פעמים תשובה, כי כבר יש בידו ב' עונות. א', גוף העוון. ב', מה שלא עשה תשובה נחשב לעוון. וזהו שאמר 'כי לולא' הוא אותיות אלול, אם אחרנו את אלול, דהיינו כל ימי הרצון מלעשות תשובה, אזי 'כי עתה שבנו זה פעמים' (עלינו לשוב בתשובה על חטא בכפליים) וק"ל, עכ"ל.

ובספ"ק 'אור פני משה' (האוינו ד"ה שחת) כתב לפרש בלשון הכתוב (לב ה) 'שחת לו לא בניו מומם', וז"ל, נודע שבחודש אלול על ידי עשיית תשובה

או מתקנים מה שפגמו כל השנה, ואפשר שזה אומרו כאשר שיחת ל"ו ל"א אותיות אלול למפרע, ר"ל שאין עושים תשובה גם בחודש אלול או בניו, ר"ל המדרגה אשר היו יכולים להקראות בניו למקום על ידי עשות תשובה - מומם, נחסר מהם המדרגה הזאת, עכ"ל. והיינו שהזמן הזה מסוגל ביותר לתשובה ולהתקרב לבורא ית"ש בתוקף אהבה של 'אני לדודי' כבן לפני אביו. וזוה מבאר ה'אור פני משה' מה שאנו מבקשים בראש השנה (בתפילת מוסף) 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בניו' - שאם אכן שבנו בתשובה שלימה בחודש אלול עד שזכינו להיות 'בנים' למקום, א"כ רחמנו כרחם אב על בניו, כי גדול כח התשובה והתפילה בחודש אלול להטות גור דיננו לטובה.

כי ה' אלוקיך עמך - לכן אין מקום לייאוש

בפרשתן (ב א) 'כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם, כי ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים', ופירש האור החיים הקדוש וז"ל, אולי שרמזו הכתוב מלחמת האדם עם יצרו, ובא להסיר מלבבו מורך, ואמר 'כי תצא למלחמה' הידועה שאין גדולה ממנה וכו', ואומר ו'עם רב ממך' כנגד כוחות הרע שניתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים כמו שאמרנו, אף על פי כן בא דברו הטוב ואמר 'לא תירא מהם, הטעם הוא 'כי ה' אלוקיך עמך' פירושו, הן אמת אם היית בא למלחמה בכוחך אין בך כח לעמוד במלחמה זו אבל כיון שה' אלוקיך עמך כוחו גדול להצילך, כי כשבא אדם ליטהר ימינו יתברך מקבלתו ונדבק לה' והוא יבניע מציריו.

לז. נודע מה שכתב ה'בעל הטורים' (פר' ניצבים ד"ה את לבבך), שתיבת אלול עולה לראשי תיבות של הפסוק (להלן ל ו) 'ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך', והוסיף הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע שאכן האדם אשר ימול ערלת לבו ויכרית מעצמו כל שורש פורה ראש ולענה, יקויים בו גם 'ראשי תיבות' של אלול אהוב למעלה ונחמד למטה. אך באם ח"ו אינו מל את לבבו, אלא מקיים בנפשו 'הכבדתי' את לבו ואת לב' אזי נעשה מ'אלול' אוי לו ואוי לנפשו (עיי' ייטב פנים 'שירת דודי' ט).

לח. וידוע הדקדוק בלשונו, מה ענין 'קשה יום' לאדם זה, והרי הסיבות שמנעוהו מלברוח הם עצלות או פחד שמא יתפסוהו, לכאורה יותר נכון לקראו 'עצל' או 'פחדן'. אלא רמז יש בדבר, שגם אם יש לו לאדם קשיים רבים המקיפים את כל יומו, אך אם 'מחתרת חתורה לפניך' אין מקום לשקוע בכל קשיים אלו, כי עליו להתעלות ולהתרומם מעליהם, להימלט על נפשו ולהציל את עצמו. וזהו שאמר שר בית הסוהר 'קשה יום', אמת כי הינך קשה יום אך הלא מחתרת חתורה לפניך, ולא בכל יומא אתרחיש ניסא... ואיך לא מהרת לברוח. ולדידן יאמר, ימי אלול עתה, ימים בוערים והמחתרת חתורה - זו ההזדמנות להימלט מהיצר, אל נתבוסס בקשיים שונים ובטרדות היום - יום, אלא נמהר להימלט על נפשנו...

(שמות לד יז) 'אלהי מסכה לא תעשה לך' שהיא חתיכת מתכת שעושים בדפוס ותבנית, ומדמה א"ע לתבנית זו שאי אפשר לשנותה, זה נחשב לע"ז. כי ביד כל אחד ואחד^מ ניתן הכח להתחדש ולהתחזק, ואין לך דבר העומד בפני התשובה^מ.

יה"ר שנזכה להשכיל להתקרב אל ה'דודי', ויקויים אני לדודי ודודי לי, ונזכה כולנו יחד להכתב ולהחתם בבוח"ט בכל העניינים.

על כן 'בל יראה ובל ימצא' שום איש מישראל שיתייאש מן התשובה, ואין דבר העומד בפני התשובה. וכמו שנאמר בפרשתן (טו כב) 'ולא תקים לך מצבה אשר שגא ה' אלוקיך', ופירשו צדיקים, דקאי על האדם שעושה את עצמו כ'מצבה' שאי אפשר להזיזה ממקומה, וברוב ייאושו נראה לו שכבר אבדה תקותו^ל, ומה שהיה הוא מה שיהיה, וכבר אי אפשר לו להשתנות לטוב, הנהגה כזו - 'שגא ה' אלוקיך'^מ, והיינו נמי דכתיב

לט. וכבר אמרו בצחות, לרמז בנוסח התפילה - 'סוף וקץ' מי שאומר על עצמו שכבר הגיע סופו ומתייאש מעצמו, זהו 'לכל צרותינו' ייאוש זה הוא מקור הצרות, אבל 'תחילה וראש' מי שבכל עת מתחיל בהתחדשות זהו הגורם 'לפדיון נפשנו', כי בהתחדשותו יגיע לכל מידה טובה ותכלית טוב.

מ. הגאון רבי ישראל סלנט'ער זי"ע אמר פעם לאחד שהתאונן לאמר התייאשתי כבר מעבודת ה', הגעתי להכרה ברורה שאין בכוחי לשוב ולעמוד אל מול יצרי הרע, המתגבר עלי בכל כוחו, ענהו רבי ישראל, הנה יצרך הרע מאמין בך יותר ממה שהינך מאמין בעצמך, וראיה מדברי הגמרא (ר"ה טז:) שהשטן מתערב בעת תקיעת שופר, ואמרו בירושלמי (מובא בתוס' שם ד"ה לערב) שהוא מחמת יראתו שמא הקול הנשמע הוא שופר של משיח וכבר שבו ישראל בתשובה, נמצא השטן מאמין שבכוחך לשוב בתשובה שלימה, ואילו אתה אינך מאמין שבכוחך למחוק את כל עברך ולהתחדש בעבודת קל חי.

מא. פעם נכנס יהודי מבני הכפר לעיר הגדולה בבואו לבקר את אחד מקרוביו ששהה בבית החולים, בהגיעו לשער בית החולים הנעול - והנה השער בכבודו ובעצמו מגביה עוף מאליו ועולה למעלה ומפנה מקום לעבור דרכו, הכפרי פתח עיניים גדולות ואמר לעצמו, מי שמע כאלה בוודאי רק איש כהאריה"ק הגביה את השער בכוחו הגדול ע"י שמות הקודש וכיו"ב, אך, לא, לעיניו נגלה כי בחדר קטן וצר יושב לו איש פשוט שבפשוטים, וכפתורים לפניו, ובלחיצת הכפתור נפתח השער... כיו"ב לדידן, כל איש מישראל יודע ומאמין מה שנתבאר בספרים שכל העולמות העליונים ותחתונים תלויים במעשי האדם לטב ולמוטב, בשמירת התורה וקיום מצוה הוא מריק שפע ברכה וטובה על כל העולם, ולהיפך, פגמו מגיע עד שמי השמים, אבל בדמיונו הוא חושב שרק מהאריה"ק מדובר, ובאמת, טעות היא בידו, כי כך ברא הקב"ה את עולמו, שהתורה והמצווה הם כעין כפתורים - אף הפשוט ביותר - כשיקיימם הרי הוא מנענע את כל העולמות במעשיו.

מב. כתב ה'רא"ש' על התורה (בראשית ו ב) כשירדו המלאכים, אמרה הבתולה לא אשמע לכם אם לא תעשו הדבר הזה - שתתנו לי כנפים שלכם, כמו שנא' (ישעי' ו ב) 'שש כנפים לאחד', נתנו לה כנפיהם, מיד פרחו לשמים ונמלטה מן העבירה, ואחזה פני כסא, והקב"ה פרש עליה עננו וקבלה, וקבעה במזלות, והיינו 'מזל' (אלול) בתולה, והמלאכים נשארו בארץ ולא יכלו לעלות עד שמצאו סולם שיעקב אבינו חלם ועלו, הה"ד 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו'. הרי לך שכל מהותו ומזלו של חודש זה - להיות 'בורח מן העבירה'.